

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ زبان فارسی

www.ketab.ir

دکتر مهدی دارخاں

سرشناسه: دارخال، مهدی، ۱۳۵۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ زبان فارسی
 مشخصات نشر: گرگان: ریحانی گرگان ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص. : جدول.
 شابک: ۴-۶۹-۵۴۰۰-۶۰۰-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیلیای مختصر یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در
 نشانی: <http://opac.nliai.ir> قابل دسترسی است.
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۰۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۱۵۹۸۴
 تاریخ درخواست: ۱۳۹۴/۰۲/۱۴
 کد پیگیری: ۳۸۱۳۵۶۵

عنوان: تاریخ زبان فارسی

مؤلف: دکتر مهدی دارخال

ویراستار: مریم محبوبیان - زهرا رجب پور

طراح جلد: مریم محبوبیان

انتشارات: ریحانی گرگان

نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۴

قطع: وزیری

تعداد صفحه: ۱۰۴

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۵-۶۲-۵۴۰۰-۶۰۰-۹۷۸

چاپ و صحافی: چاپخانه ریحانی گرگان - بارچیان ۳۲۲۲۴۳۳۶

- ۶.....مقدمه
- ۱۰.....زبان و تاریخ زبان
- ۱۲.....انواع زبان
- ۱۴.....رده بندی زبانها از نظر خانوادگی
- ۱۵.....زبانهای منفرد (جدا و مستقل)
- ۱۵.....عوامل دگرگونی و تحول زبان
- ۱۹.....زبان های ایرانی
- ۲۱.....معرفی زبان های هم ریشه هند و اروپایی
- ۲۵.....شناسایی زبان هند و اروپایی
- ۲۷.....زبانهای هند و ایرانی
- ۲۸.....دوره های تاریخی تحول زبان های ایرانی
- ۲۹.....دوره باستان
- ۳۰.....زبان سکایی
- ۳۱.....زبان مادی
- ۳۲.....فارسی باستان

- ۳۳.....خط میخی فارسی باستان.....
- ۳۶.....شکل حروف میخی فارسی باستان.....
- ۳۷.....اعداد میخی.....
- ۳۸.....کتیبه داریوش بزرگ.....
- ۳۹.....زبان و خط اوستایی.....
- ۴۲.....زمان نگارش اوستا.....
- ۴۳.....خط اوستایی.....
- ۴۷.....اختلاف زمان نگارش متون فارسی باستان و اوستایی.....
- ۴۸.....زبان اوستایی و تحول تاریخی آن در زبان فارسی.....
- ۴۹.....زبان های دوره میانه.....
- ۵۱.....زبانهای ایرانی میانه گروه شرقی.....
- ۵۱.....زبان سغدی میانه.....
- ۵۲.....زبان خوارزمی میانه.....
- ۵۴.....زبان بلخی.....
- ۵۶.....زبانهای ایرانی میانه گروه غربی.....

- زبان پارتی..... ۵۸
- زبان فارسی میانه..... ۶۱
- خط پهلوی..... ۶۲
- خط مانوی..... ۶۷
- زند اوستا..... ۷۵
- زند و پازند..... ۷۵
- زبان های ایرانی دوره جدید..... ۷۸
- مختصری از تاریخچه خط و نوشتار فارسی نوین یا جدید..... ۸۹
- مختصات زبان فارسی جدید..... ۹۴
- نظری کلی به تحولات صوتی زبان فارسی..... ۹۷
- فهرست منابع..... ۱۰۴

یک جامعه و یا کشور زمانی می تواند پیشرفت داشته باشد که از میراث خود به نحو عالی بهره برده و بعد از پیشرفت به مدد میراثشان با حفظ آن سرمایه باارزش، به تعالی و کمال کشور خود کمک شایانی بنماید. یکی و یا شاید بتوان گفت مهم ترین میراث هر جامعه ای زبان آن می باشد. زبان به پیدایش و تمدن یک جامعه کمک می کند و همچنین زبان را عده ای هویت یک ملت و کشور می دانند. تمدنی جاویدتر و عالم گیر تر است که زبان آن کشور خوب شناخته شود و به وسیله مردمان آن به عنوان وسیله گسترش و ترقی به سایر ملل شناسانده گردد و در سایر ملتها بتواند نفوذ کند. زبان با خلقت آدمیان به وجود آمده ولی با ازبین رفتن نسل آدمیان بنیانگذار آن نابود نمی گردد، بلکه گسترش و تکامل هم در بیشتر موارد می یابد. تمدن ایران زمین به عنوان یکی از قدیمیترین تمدن های دنیا، دارای تاریخ پرفراز و نشیبی در پیدایش، تغییر و تکامل زبان کهن خود می باشد. در این کتاب در صفحات مختصر آن سعی نمودیم به صورت خلاصه به بررسی تاریخ چند هزار ساله این زبان پردازیم. شاید دریای بیکران را در لیوانی نتوان جای داد ولی گوشه ای از این تاریخ با شکوه را تلاش کرده ایم برای آگاهی علاقه مندان زبان شیرین پارسی مختصر و مفید شرح دهیم.

در این کتاب، نخست به تعریف زبان و شاخه های آن و همچنین به مراحل زمانی آن اشاراتی گردیده است و بیشتر سعی شده به تاریخ زبان پرداخته شود نه دستور تاریخی زبان، که این نیز در کتابی مجزاً شرح آن خواهد رفت. ذکر خاستگاه جغرافیایی و خویشاوندی زبان پارسی با سایر زبانها از دیگر مباحث این کتاب است که در جای خود جالب توجه می باشد. بررسی خط به عنوان یکی از اجزای زبان در دستور کار این کتاب نیز بوده است. از قدیمیترین آثار خطی بازمانده و سیر مراحل تکوین آن تا امروز نیز مورد بررسی قرار گرفته است. در طول تحریر این

کتاب تنها چیزی که بیشتر نظر من را به آن جلب می کرد شکوه وعظمت قند پارسی بود که این زبان را از سایر زبان ها ممتاز نموده است.

در چاپ اول این کتاب اشتباهات و کاستی هایی شاید به چشم آید ، اما انتظار و امید داریم ، راهنمایی های بزرگان زبان و ادب فارسی و تذکر این عزیزان در تصحیح و بهبود این کتاب ما را یاری بخشد. لذا از کلیه دوستداران زبان فارسی در این امر یاری می جوئیم و به گرمی دستشان را می فشاریم . یادآور می شود در نوشتن این کتاب از کتاب تاریخ زبان استاد خانلری و به خصوص تاریخ زبان خانم دکتر مهری باقری کمک بسیار گرفته شده است و این کتاب ، قطره ای بیش در برابر دریای با عظمت علم آن بزرگان نمی باشد.

در آخر جای دارد از کمک های همسر مهربانم در نوشتن این کتاب کمال سپاس را داشته باشم.

دکتر مهدی دارخال

گرگان - پاییز ۱۳۹۳